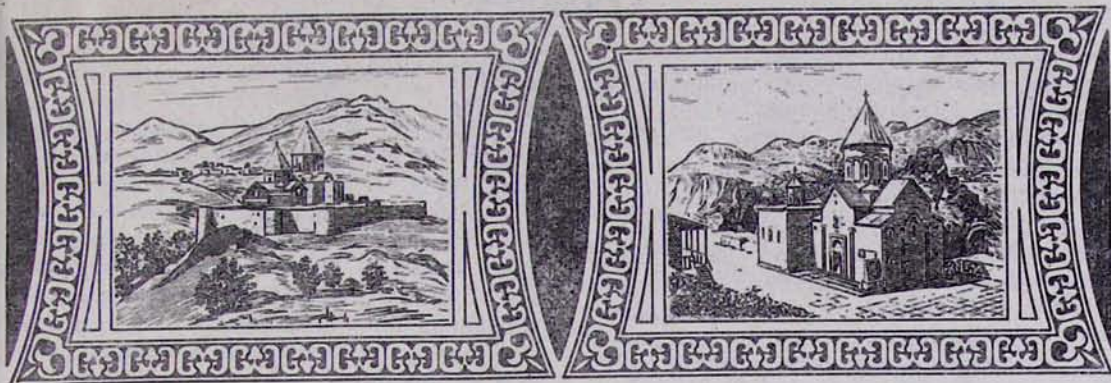

Խ Մ Բ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՀԱՐՈՒԹՅԱՆ ՎԿԱՅՈՒՅՈՒՆԸ

«Վկայ Յարութեան Նորա ընդ մեզ լինել» (Գործք Ա. 22):

Մեր եկեղեցին ըստ հնավանդ սովորության, հիսնօրյա տոնակատարությամբ է նշում ամեն տարի Փրկչի հարության տոնը, որպես փրկագործության խորհրդի պսակն ու լրումը, շեշտելով հավատացյալի կյանքում Զատիկի խորհրդի հոգևոր, բարոյական նշանակությունը:

Եկեղեցական օրացույցում հարության տոնին ու խորհրդին նվիրված այդ օրերի շարքը՝ Զատիկից մինչև Հոգեգալուստ, կոչվում է **Յիսուսը** (հիսուն օրեր) կամ **Յիսուսից շրջան**:

Հիսուսից շրջանի առաջին կիրակին՝ Զատիկի կամ Հարության կիրակին է:

Հայաստանյայց եկեղեցին, սրտառույշ բարեպաշտությամբ, ամեն տարի, զարման, բնության ու կյանքի ուժերի հաղթական տոնի հետ, ցնծագին հոչակում է նաև ս. Հարության տոնի՝ հոգևոր զարմանի ավետիսը, Ներսես Լամբրոնացու բերնով.

**«Այսօր յարեալ ի մեռելոց
Փեսայն անմահ և երկնաւոր,
Քեզ անտիք խնդրութեան,
Հարսն ի յերկր եկեղեցի»:**

Հիմանց բոլոր կիրակիներն էլ գեղեցիկ, իմաստայից անուններ ունեն և շեշտված արտահայտությամբ Փրկչի հարության և փրկագործության գաղափարի հոչակումն

ու պանծացումն են հանդիսանում, ինչպիսիք են՝ **Նոր կիրակի** կամ **կրկնագատիկ**, **Կանաչ կիրակի** (աշխարհամատրան), **Կարմիր կիրակի**, **Երևման խաչի կիրակի**, **Համբարձում**, **Երկրորդ ծաղկագարդ** և այլն:

Ս. Հարության, որպես Քրիստոսի երկրավոր կյանքի փրկչական գործունեության վերջին դեպքի, հիշատակին են նվիրված տարվա բոլոր կիրակիները:

Մեր Ծարակնոցում Հարության տոնի և «Յիսուսից» բոլոր օրերի համար կան մասնավոր շարական-օրհնություններ, որոնց կանոնը վերագրվում է Ը դարի մատենագիր Ստեփանոս Սյունեցուն. «Բաժանեաց և զուր ծաղնս և կարգեաց շարականս, զյարութեան **օրհնութիւնսն**, երգեաց և կցորդս քաղցրահամս, յարմարեաց և զստողոգին **յիմանցն եօթն եղանակօք**» (Ստեփանոս Օրբելյան):

Այնուհետև ԺԲ դարում Ներսես Լամբրոնացին Ծարակնոցի հարության օրհնությունները ճոխացրել է երեք կանոն հարության նոր օրհնություններով, ինչպիսիք են Զատիկի՝ «Այսօր յարեալ»-ը, Նոր կիրակիի՝ «Նորոգեալ կղզիք»-ը և Համբարձման՝ «Համբարձա Տէրն մեր յերկինս»-ը:

Հարության շարականների մեջ Քրիստոս երգվում է. որպես աշխարհի **փրկիչ**, տիե-

գերքի և կյանքի վերանորոգիչ, որ հաղթություն տարավ աշխարհի մահացուցիչ և շար ուժերի դեմ և մարդուն կտակեց հավերժական կյանքի հույսն ու խոստումը, որպես անճանաչի Լույս, որ լուսավորում է հավատացյալներին, փարատում «անգիտության մութն ու խաարը», որպես «գիտության Լույս», որ «լուսատրեաց զաշխարհ» և «նորոգեաց զսիեզերս»:

Ըստ սրբազան շարականագրի, Ադամի մեղքով, մեղանշումով մարդկությունը «մերկացաւ ի Լուսին», իսկ Քրիստոսի հարությանը «զգեցաւ զանմահութիւն»: Անհավատալին իրականացել է հրաշալի ստուգությանը, որով շարականագիրը կոչ է անում եկեղեցուն հարության առաւելոյան:

**«Այսօր Զատիկ մեր զենմամբ Քրիստոս
Արացուք աօն ցնծութեամբ
Նորոգեալքս ի հնութենէ մեղաց»:**

Իրագործվել է աստվածային մեծ խոստումը: Հարության Հավատքն ու Լույսը ճառագայթում են բոլոր ժամանակների վրա: Հոգևոր գարուն է, մարդկային գիտակցության, խղճի և հոգու զարթոնքի լուսաբացը:

Վեհափառ Հայրապետը, իր հարության գեղեցկահյուս քարոզի մեջ, Զատիկ տոնին, Մայր տաճարում խոսված, շեշտում է Փրկչի հարության ոգեկան կարևորությունն ու նշանակությունը աշխարհի և մարդկության համար, «իբրև լուսաբացը մեր հոգեկան գարունին... բոլոր անոնց համար, որոնք կղավանին իրողությունը և ճշմարտությունը մարդկային հոգեկան աշխարհին, իրողությունը և ճշմարտությունը ոգեկան արժեքներուն և բարության սկզբունքներով Քրիստոսի հարությունը առաջը կհանդիսանա այդ հոգեկան աշխարհին, սկզբնավորողը և բեղմնավորողը ոգեկան արժեքներուն ու նաև վեճը և գերագույն երաշխիքը բարոյական ճշմարտություններուն»:

Փրկչի հարության պատմական եղելությունը, ըստ Ավետարանի վկայության և մեր հավատքի, հանդիսացավ հուսալի սկիզբը մարդու հոգևոր և բարոյական վերանորոգության, հավիտենական կյանքի ուրախության: Հարությունը անցյալի ու ապագայի լուսավոր կամուրջն է, խոստումը հավիտենականության հավատքին:

Փրկչի հարության ավետիքով գեղեցկացավ կյանքը և նոր արժեք ու իմաստ ստացավ աշխարհը մարդու համար:

Բարոյապես սնանկացած, հավատքից, տեսիլքից դատարկված հին աշխարհը Քրիստոսի հարության ավետիքով վերակենդանացավ, և մարդկությունը գտավ իր

ճշմարիտ փրկության և կոչումի ճանապարհը:

Հարության հավատքը, քրիստոնեական կրոնի բյուրեղացած ճշմարտություններից մեծագույնը, ոչ միայն դարձավ խարիսխն ու հիմնաքարը եկեղեցու վարդապետական դավանության, այլ նաև նրա գործունեության, կյանքի և քրիստոնեական քարոզության հիմնապայմանն և առանցքը, ավետարաններով, առաքելական քարոզությամբ և նահատակությամբ վավերացված ու կնքված:

Առաքյալների և առաջին հավատացյալների քարոզության և հավատքի վկայության գլխավոր նյութն էր Քրիստոսի հարությունը: Առաքյալ, ավետարանիչ և քրիստոնյա լինել, նշանակում էր վկա լինել Փրկչի հարության. «Վկայ յարութեան նորա ընդ մեզ լինել» (Գործք Ա. 22):

Այսօր էլ, հարության սրբազան այս առաւելության, մի անգամ ևս մեր դեմ է կանգնել իր աստվածային ու մարդկային բովանդակ փառքին մեջ Քրիստոսը, որպես կյանքի աղբյուր, հարուցյալ կենդանություն, ճշմարտության քարոզ, անմահության հրավեր:

**«Ես եմ Ծանապարհ, Ծշմարտութիւն,
Կեանք, զի՞ խնդրէք զկենդանին ընդ մե-
ռեալս»:** Քրիստոնեական մեր հավատքը չի հիմնվել Հիսուսի գերեզմանի վրա, այլ կյանքի ու ճշմարտության վրա: «Մահումբ զմահ կոխեաց և յարութեամբն իւրով մեզ զկեանս պարգեւեաց»:

Հարության տոնը իր խորհրդով, իր ապրումներով ու ներշնչումներով խոսում է նաև հայ հավատացյալ ժողովրդի սրտին. «Քրիստոսի հարության լույսը, պատգամում է Հայոց Հայրապետը, ողորդեց նաև աշխարհը հայոց և հիշատակության արժանի իրագործումներով լեցուց պատմությունը մեր ազգին: Այդ լույսով մանավանդ մեր ժողովուրդը իր հոգին պեղեց, իր ինքնությունը գտավ, ինքզինք կերտեց՝ սկսյալ չորրորդ դարու սկզբներեն, հոգևոր, մշակութային ու քաղաքական մեծ նվաճումներով»:

Մենք որպես եկեղեցի և ժողովուրդ, Քրիստոսի հարության հրաշքին առաջին հավատացյալներից մեկն ենք եղել և մեր պատմությամբ, մեր գոյությամբ քերել ենք աշխարհին մեծագույն վկայությունը հարության իողության. «և մեզ ընդ իւր յարուցե»:

Հայ ժողովուրդն անցյալի մեջ իր կյանքը, իր գոյությունը, իր մշակույթը պարտական է ամեն բանից վեր և առաջ Քրիստոսի հարության իր հավատքին: Այդ հավատքով հաղթահարել ենք պատմության բոլոր արհաւիրքները, ապրել ու ստեղծագործել: Քրիս-

տոսի հարության անխաբ հավատքը մեր ժողովրդին քերել է լավագույն և արդար կյանքի հույսն ու խոստումը: Մեզ չեն կարողացել գերեզմանել ոչ ժամանակը, ոչ արհավիրքները, ոչ էլ մեր թշնամիները: Մենք լույսի, կյանքի, հավերժության ձգտող ժողովուրդ ենք եղել: Մեր խաչելության ճանապարհներից, տառապանքների Գողգոթայից տեսել ու ողջունել ենք մեր հարության լուսաբացը որպես եկեղեցի և ժողովուրդ:

Վերջապես՝ հայ ժողովուրդը մեր օրերին մանավանդ, որպես «ոգեկան հավաքակա-նություն», այդ հավատքով և տեսիլքով վերածնվել է ճշմարտապես իր հայրենի հողին վրա, ս. էջմիածնի օրհնության ներքո:

Այսօր մեր եկեղեցու, մեր ժողովրդի հավատքի և վերակենդանության գարունն է, նոր կյանքի այգաբացը: Բայց «չխորհենք, թե բավական է լոկ հավատալ այս ճշմարտություններուն ու զոհացում գտնել ինքնաբավ կրավորական կեցվածքի մը մեջ, կար-

ծելով թե ապահովված են մեր հոգիներու արդարացումը, մեր կյանքը, մեր փրկու-թյունը», — պատգամում է Հայոց Հայրապետը:

Հավատքը գործի վերածված, ապրված ու հուսացված կյանքն է, և հավատքը «առանց գործոց մեռեալք են»:

Հարության «լույսին արժանանալու» և «հարության ապրումի բարձունքին կարենալ հասնելու համար», — շեշտում է Վեհափառ Հայրապետը ամեն օր, — գերիստու պետք է «կրենք ի մարմինս մեր», ապրենք «Քրիստոսի հարության լույսին մեջ, Ավետարանի ոգեկանության շողակաթումին ներքո, որպեսզի մեր ժողովուրդը շարունակե ուղիղ զճով բնթանալ մեր լուսաբնակ եախնայց համբով»:

Փառք հրաշափառ յարութեան քո Տէր, և փառք հրաշափառ հարության քո, եկեղեցի Հայաստանյայց և ազգ իմ սիրելի, ազգ հայոց:

